

SVARTVIK, HUDDINGE KOMMUN

Fågelinventering enligt metod revirkartering och atlasinventering

28 juni 2024
Granskningsversion

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Svartvik, Huddinge kommun
Granskningsversion
28 juni 2024

Beställning: Huddinge kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Granskningsversion: 28 juni 2024
Uppdragsansvarig: Malin Löfgren
Medverkande: Malin Löfgren, Magnus Nilsson, Ebba Melin, Johan Frössling
Intern granskning av rapport: Johan Frössling 2024-06-28
Foton: Om inget annat anges: © Malin Löfgren
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10600
Bild på framsidan av Svartvit flugsnappare

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Uppdragets mål och syfte	5
Metod	7
Resultat	10
Naturvårdsrelevanta arter	10
Naturtyper och fågelbiotoper i området	12
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	13
Tidigare fynd	19
Presentation av naturvårdsrelevanta arter	20
Ej naturvårdsrelevanta fågelarter	32
Lagstiftning för fåglar	34
Miljöbalken	34
Artskyddsförordningen	34
Förslag till vidare utredningar	35
Referenser	36
Bilaga 1. Inventeringsfakta	37
Bilaga 2. Metodik	38

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Huddinge kommun genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Svartvik i Huddinge kommun. Detaljplaneområdet omfattar cirka 40 hektar och ligger i norra delen av kommunen söder om sjön Magelungen. Läge och avgränsning framgår av kartan i Figur 1.

Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda vilka fågelarter har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och möjlighet att bedöma sannolikheten för häckning av de arter som förekommer inom området.

Naturvårdsrelevanta arter

Fokus har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art i resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

Noterade fågelarter

I samband med inventeringen påträffades 70 fågelarter. Av dessa arter bedöms 23 arter vara naturvårdsrelevanta och 47 vara vanligt förekommande arter med stabila eller ökande populationer. Ytterligare sex naturvårdsrelevanta fågelarter finns noterade från det inventerade området enligt databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2024). För 15 av de 23 naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområde/revir inom planområdet/inventeringsområdet.

Artskyddsförordningen

Alla svenska fåglar är fridlysta enligt Artskyddsförordningens 4 §. Fridlysningen innebär att det är förbjudet att avsiktligt döda fåglar eller förstöra bon eller ägg. Det är även förbjudet att störa fåglar om denna störning riskerar att innebära att populationen av fågelarten inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

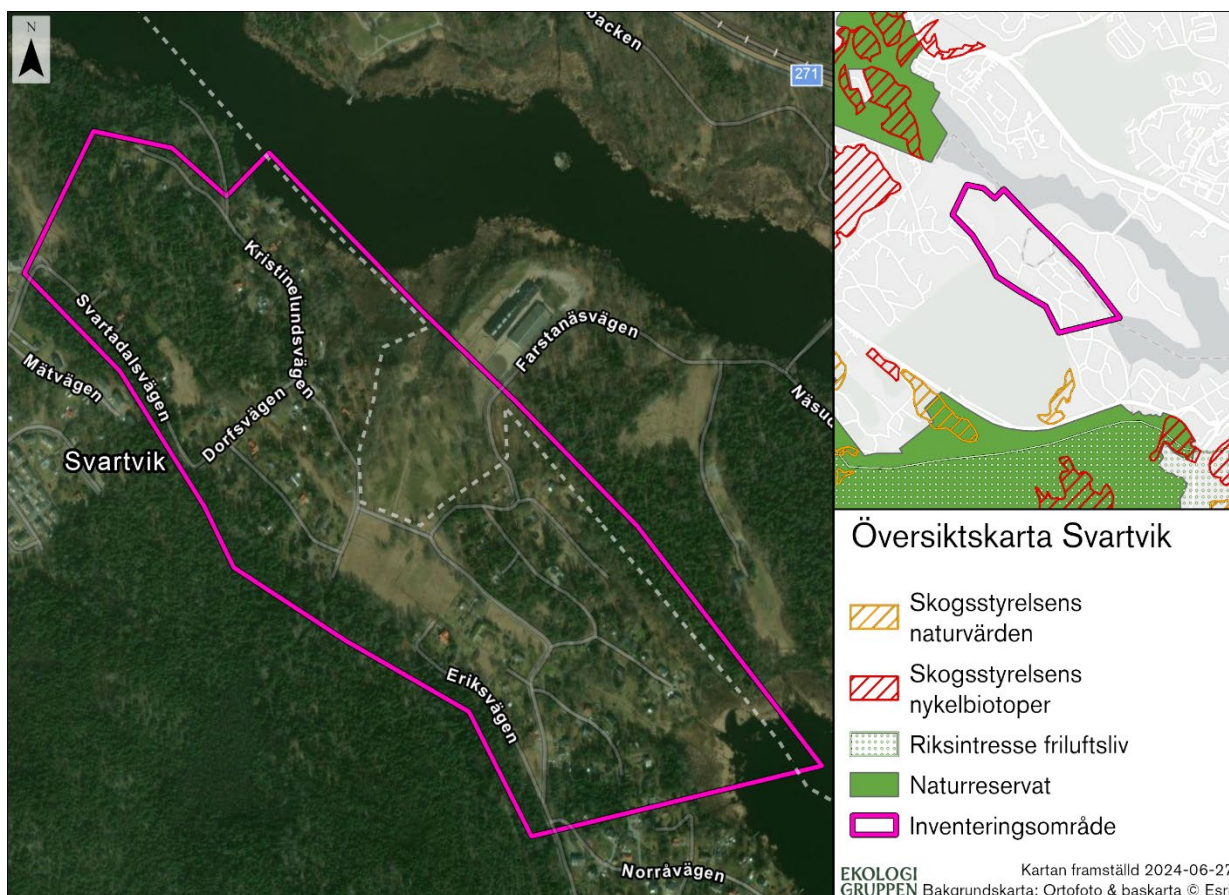
Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på aktuella arter utreds och föreslag på skyddsåtgärder ges.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Huddinge kommun genomfört en fågelinventering i detaljplaneområdet Svartvik i Huddinge kommun. Inventeringsområdet omfattar cirka 40 hektar och ligger i norra delen av kommunen och utgörs av detaljplaneområdet samt en buffertzona på cirka 20 meter. Läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Fågelinventeringen har omfattat alla fågelarter. Fokus i uppdraget har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Det omfattar arter som är rödlistade, arter som är listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter (se faktaruta sidan 6). Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns i resultatdelen under rubrik Presentation av naturvårdsrelevanta arter.

Figur 1. Utbredning av detaljplaneområdet samt omgivande kända naturvärden. Inventeringsområdet omfattar detaljplaneområdet samt en buffertzona på cirka 20 meter.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter listade i fågeldirektivets bilaga 1

Här listas arter som är särskilt skyddade i EU:s fågeldirektiv. För dessa arter måste respektive stat upprätta skyddade livsmiljöer. Dessa arter markeras med förkortningen FD.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning. Med negativ trend avses arter som minskat med mer än 20% de senaste 5 åren.

Tidigare rödlistade fågelarter

De tidigare rödlistade arter som omfattas är sådana arter där populationen inte längre minskar men har stabiliserats på en lägre nivå (minst $<-25\%$). Arter som återgått till en tillfredställande nivå omfattas ej.

Målet med utredningen har varit att, för samtliga fågelarter, dokumentera områdets värde som fortplantningsområde samt att kartlägga indicium på häckning. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i inventeringsområdet.

Syftet med utredningen har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare kan fågelinventeringen ligga till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter för tillståndsprövning enligt miljöbalken. En artskyddsutredning kan också ge förslag till skyddsåtgärder för att undvika att projektet kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Ansvarig för rapporten har varit Malin Löfgren. Fältarbete har genomförts under perioden 2024-03-01-2024-06-03 av Malin Löfgren, Magnus Nilsson och Johan Frössling. Ebba Melin har ansvarat för kartor. Intern kvalitetsgranskare har varit Johan Frössling.

Metod

Nedan summeras de viktigaste delarna i genomförandet av inventeringen. För mer information rörande metodik och tillvägagångssätt hänvisas till bilaga 2, Metodik.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutter, samt sök i databasen Artportalen från perioden 2000–2024 (ArtDatabanken 2024). Utsök från Artportalen gjordes flera gånger inför inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i inventeringsområdet.

Fältarbete

Totalt genomfördes åtta besök i området mellan mars och juni genom att området systematiskt inventerades i enlighet med gängse metodik (Naturvårdsverket 2003). Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringslokaler till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till slutet av maj och början av juni. I bilaga 1 redovisas mer detaljerade inventeringsfakta.

Vid fältbesöken användes en iPad med programvara ESRI Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevanta fågelarter noterades art, antal, position med 10 meters noggrannhet, om möjligt kön samt häckningskriterie/aktivitet. För att optimera förutsättningarna för fågelobservationer genomfördes inventeringarna från tidig morgon till tidig förmiddag och företrädesvis under dagar med klart väder och svaga vindar.

Inventeringen utfördes i enlighet med de två metoderna Revirkartering och Atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik fågelart det finns inom ett område och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter av fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. Metodiken rekommenderar åtta till tolv fältbesök fördelade på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2012).

För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar vid tre olika besök. Undantag från denna regel görs då häckning konstaterats (exempelvis om bo med ägg eller ungar påträffats). Undantag görs även för arter som anländer till häckplatsen först i slutet av maj eller början av juni. Eftersom inventeringen endast omfattar två besök under denna period så avgränsas revir för dessa arter även om de endast påträffats vid två tillfällen.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning, till exempel en vuxen fågel med mat i näbben. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen. Utsök från Artportalen har gjorts inom detaljplaneområdet samt från ett område cirka en kilometer kring detsamma på grund av att fynd i Artportalen ofta har en relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet, utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt utifrån en bedömning av om relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla noterade arter som observerades vid denna inventering har rapporterats på databasen Artportalen.

Avgränsningar

Alla fågelarter har omfattats av inventeringen men fokus för denna inventering har legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, det vill säga arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (se faktaruta sid.6). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är sådana vanliga arter som är ointressanta ur artskyddssynpunkt exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife Sverige 2012), Bilaga 2.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, störning, påverkan på fortplantningsområden eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har en viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller exakt geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns. För arter med stora revir som exempelvis gråkråka och många hackspettar kan det trots flera observationer av arten ofta vara svårt att avgränsa reviret. För vissa arter saknas också kunskap om generell revirstorlek. Det finns inte sällan en viss osäkerhet avseende fynd från databasen

Artportalen eftersom dessa ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där. Vi bedömer dock sammantaget att aktuell inventering har så pass god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Tidigare inventeringar

Under 2023 genomfördes en naturvärdesinventering (NVI) i området (Ekologigruppen 2023). Under naturvärdesinventeringen noterades sju naturvårdsrelevanta fågelarter nämligen gråkråka^{NT}, grönfink^{EN}, gröngöling, rörsångare^{NT}, spillkråka^{NT}, stare^{VU} och svartvit flugsnappare^{NT}.

Figur 2. Svartvit flugsnappare (här en hona) noterades vid naturvärdesinventeringen 2023.

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 70 fågelarter. Av dessa bedöms 23 arter vara naturvårdsrelevanta och redovisas i Tabell 1. Av de naturvårdsrelevanta arterna bedömdes 15 arter sannolikt ha häckat inom inventeringsområdet under 2024. Observationer och eventuellt avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor i Figur 4-8.

Utöver de naturvårdsrelevanta arter som observerades vid inventeringen finns ytterligare sex naturvårdsrelevanta arter noterade från inventeringsområdet i databasen Artportalen (sökning mellan 2000-2024). Dessa arter presenteras i tabell 2. De arter som påträffades under inventeringen, som inte bedöms vara naturvårdsrelevanta, redovisas i Bilaga 3.

De förkortningar som används i texterna nedan är FD=fågeln är listad i fågeldirektivets bilaga 1, samt rödlistekategorierna: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig, det vill säga inte rödlistad.

Naturvårdsrelevanta arter

För 15 av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområden/revir inom planområdet. Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor Figur 4-8. Mer information om de olika arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under rubriken Presentation av noterade naturvårdsrelevanta arter.

Figur 3. Gröngöling ropade ihärdigt vid de flesta inventeringsbesöken. Foto © Johan Frössling

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. FD=Arten listad i fågeldirektivets bilaga1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, LC=livskraftig, det vill säga ej rödlistad. Permanent revir= notering med spel/sång vid minst två tillfällen på samma plats.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	Fem par konstaterad häckning	28/3, 18/5, 25/5, 5/6
Duvhök	NT	Förbiflygande, inga häckningskriterier	28/3
Fiskmås	NT	Förbiflygande, ej häckning	9/4
Gråkråka	NT	Inventeringsområdet ingår sannolikt i minst ett revir för gråkråka	1/3, 18/3, 28/3, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Gråtrut	VU	Förbiflygande, ej häckning	1/3, 9/4, 18/4
Grönfink	EN	Ett par konstaterad häckning, nio par spel/sång, permanent revir	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Gröngöling	Liten lokal population, tidigare rödlistad	Permanent revir, trolig häckning	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 3/5, 25/5
Havsörn	NT	Födosökande, ej häckning	28/3
Mindre hackspett	NT	Spel/sång, trolig häckning	3/5, 25/5, 5/6
Näktergal	Minskande populationstrend	Ett par, permanent revir, trolig häckning	3/5, 25/5
Rödvingetrast	NT	Rastande, ej häckningskriterie	28/3, 18/4
Rörsångare	NT	Två par, permanent revir, trolig häckning	3/5, 5/6
Skogsduva	Liten lokal population	Ett par, permanent revir, trolig häckning	28/3, 18/4, 3/5, 5/6
Skrattmås	NT	Förbiflygande, ej häckning	28/3, 9/4, 5/6
Stare	VU	Två konstaterade häckningar och en trolig häckning	9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Stenknäck	Ekologigruppens naturvårdsart	Trolig häckning	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 5/6
Svartvit flugsnappare	NT	Permanent revir, trolig häckning	3/5, 25/5, 5/6
Sävsparv	NT	Minst ett par permanent revir, trolig häckning	28/3, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Tomseglare	EN	3-4 ex sågs födosöka, trolig häckning någonstans i området. Arten är inte revirhävande	25/5, 5/6
Trana	FD	Födosökande, ej häckning	18/3, 9/4, 5/6
Ärtsångare	NT	Två par spel/sång, par trolig häckning	3/5, 25/5, 5/6
Östersjötrut	VU	Förbiflygande, ej häckning	5/6

Naturtyper och fågelbiotoper i området

Utredningsområdet är cirka 40 hektar stort och utgörs till stor del av ett äldre sommarstugeområde med en blandning av permanentboenden och fritidshus. Mellan de bebyggda tomterna löper skogbevuxna höjdryggar. Höjderna domineras av hållmarker med sura urbergsbergarter som gråvackor och graniter. Mellan höjderna ligger en dalgång där jordarterna utgörs av morän, silt och lera. Centralt i området ligger en öppen gräsyta som tidigare brukats som åker. I hela området finns rikligt med äldre tallar och många gamla och grova ekar. Området är mycket varierat med många olika biotoper på en förhållandevis liten yta vilket är en avgörande faktor för det artrika fågellivet.

Barrskog med inslag av ädellöv

Delar av inventeringsområdet utgörs av hållmarkstallskog med lång skoglig kontinuitet. Skogen har även inslag av ädellöv av främst ek men även av lind som växer i en nordvänd bergsbrant. På hållmarken noterades bland annat den naturvårdsrelevanta arten svartmes som är knuten till tämligen ostörda barrskogsområden.

Lövskog med inslag av ädellöv

I inventeringsområdet finns även delar som karaktäriseras av lövskog med bland annat asp, björk, ek och hassel. I strandnära lägen växer även al. Av fågelarter knutna till denna miljö noterades exempelvis mindre hackspett, björktrast, , svartvit flugsnappare, och ärtsångare, alla rödlistade som nära hotade (NT). Även ett permanent revir av gröngöling finns i området. Gröngöling tillhör de arter som tidigare varit rödlistad men som nu har stabiliserat sig på en läge nivå och därför inte längre är rödlistad.

Öppen mark

Centralt i området ligger en öppen, ohävdad, före detta åkermark med mindre trädjungar i kanten och ett grävt dike. Ute på gräsytan noterades inga naturvårdsrelevanta arter men stare (rödlistad som sårbar, VU) sågs vid något tillfälle födosöka i kantzonen.

Lite längre mot öster, angränsande, men utanför själva planområdet ligger en öppen gräsyta som betas av hästar. I hagen sågs flera fågelarter födosöka, bland annat stare och björktrast (rödlistad som nära hotad, NT). Att markerna betas ökar markant förutsättningarna för födosök för dessa arter.

Vassområden

Längst i söder samt i nordost, norr om Farsta ridskola ligger vassområden. I det södra området noterades bland annat två sjungande rörsångare och två sjungande sävsparvar (båda rödlistade som nära hotade, NT).

Videsnår

I anslutning till vassområdena i syd och nordost växer täta videsnår i strandkanten och i anslutning till lövskogsbrynen innanför. Här noterades sjungande näktergal. Näktergal är inte rödlistad men bedöms av Ekologigruppen som naturvårdsrelevant då den minskat kraftigt under en lång följd av år.

Tomtmark

Stora delar av inventeringsområdet utgörs av tomtmark med permanentbostäder eller fritidshus. Flera av fritidshusen är förfallna och tomterna har blivit mer eller mindre vildvuxna vilket är gynnsamt för sådana fågelarter som gynnas av exempelvis uppvuxna buskar och hålträd. Exempel på sådana arter är grönfink, gröngöling och skogsduva vilka alla noterades i området. Grönfink är rödlistad som starkt hotad (EN) medan skogsduva tillhör Ekologigruppens egna naturvårdsarter då arten har en lokalt liten population.

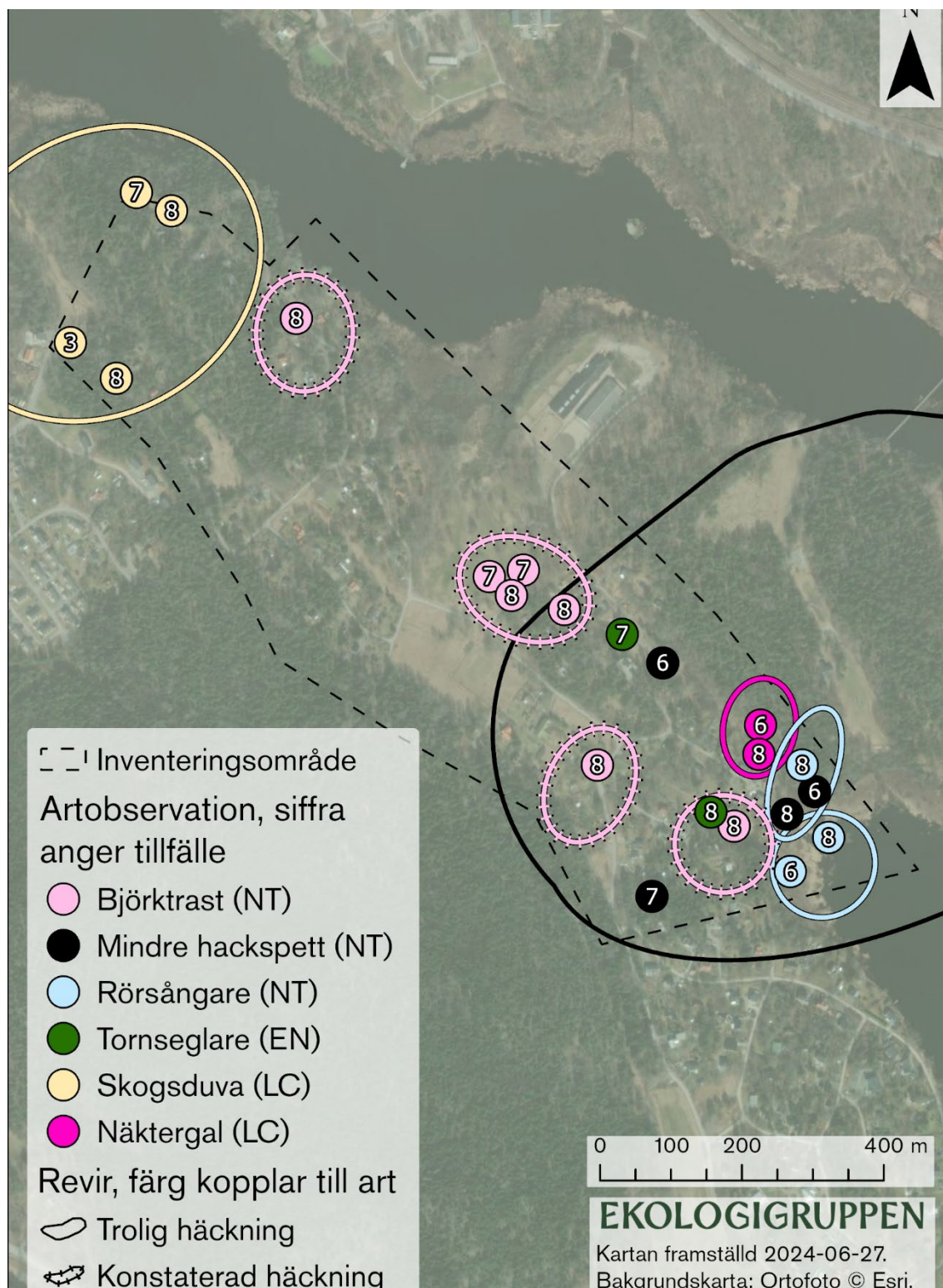
Fynd- och fortplantningsområden/revirkartor

I kartorna, Figur 4-8 redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades vid minst tre tillfällen inom inventeringsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut.

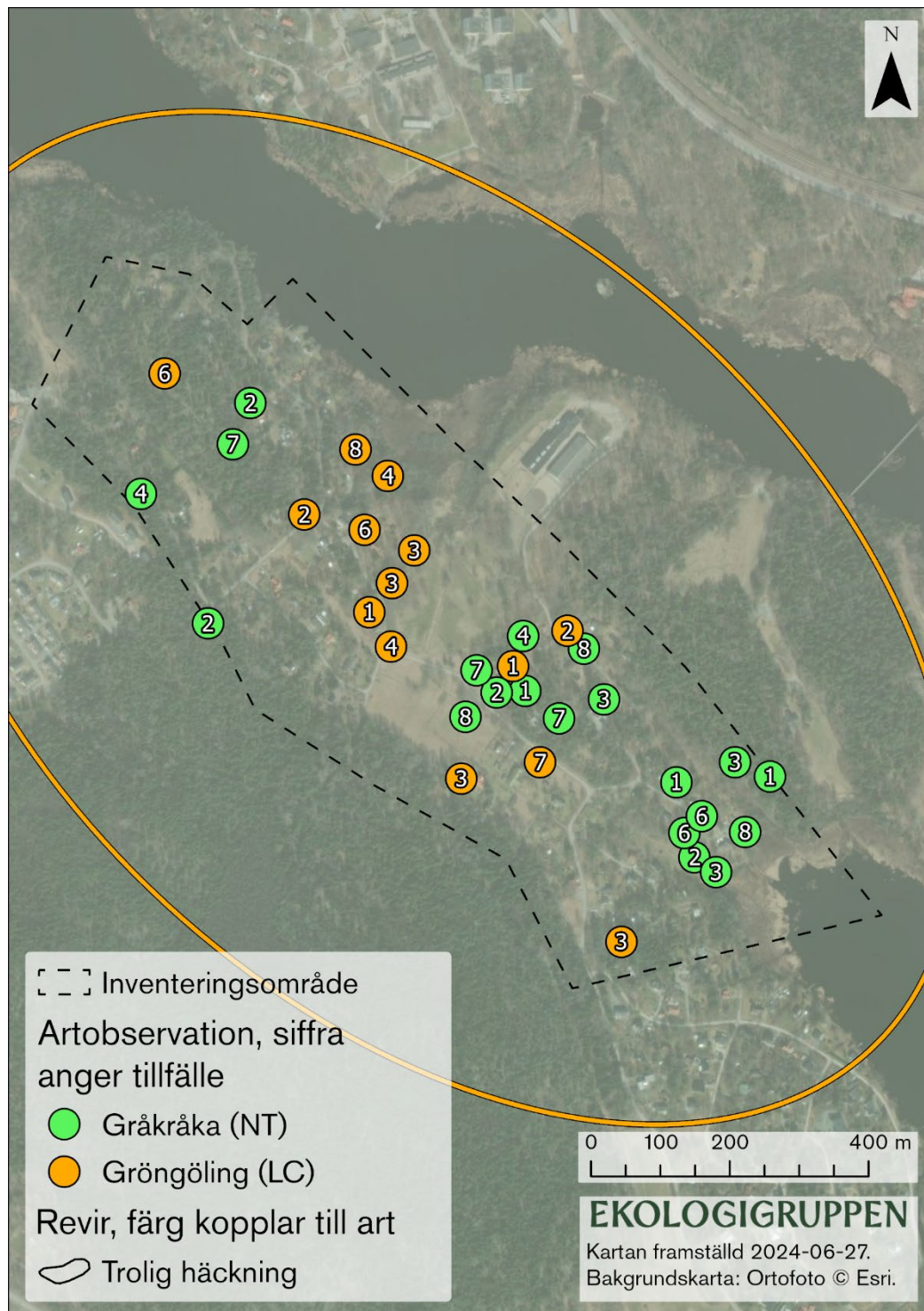
Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas, tabell 5 (BirdLife Sverige 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindicium i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar mm) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga), se bilaga 2.

Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2024), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir.

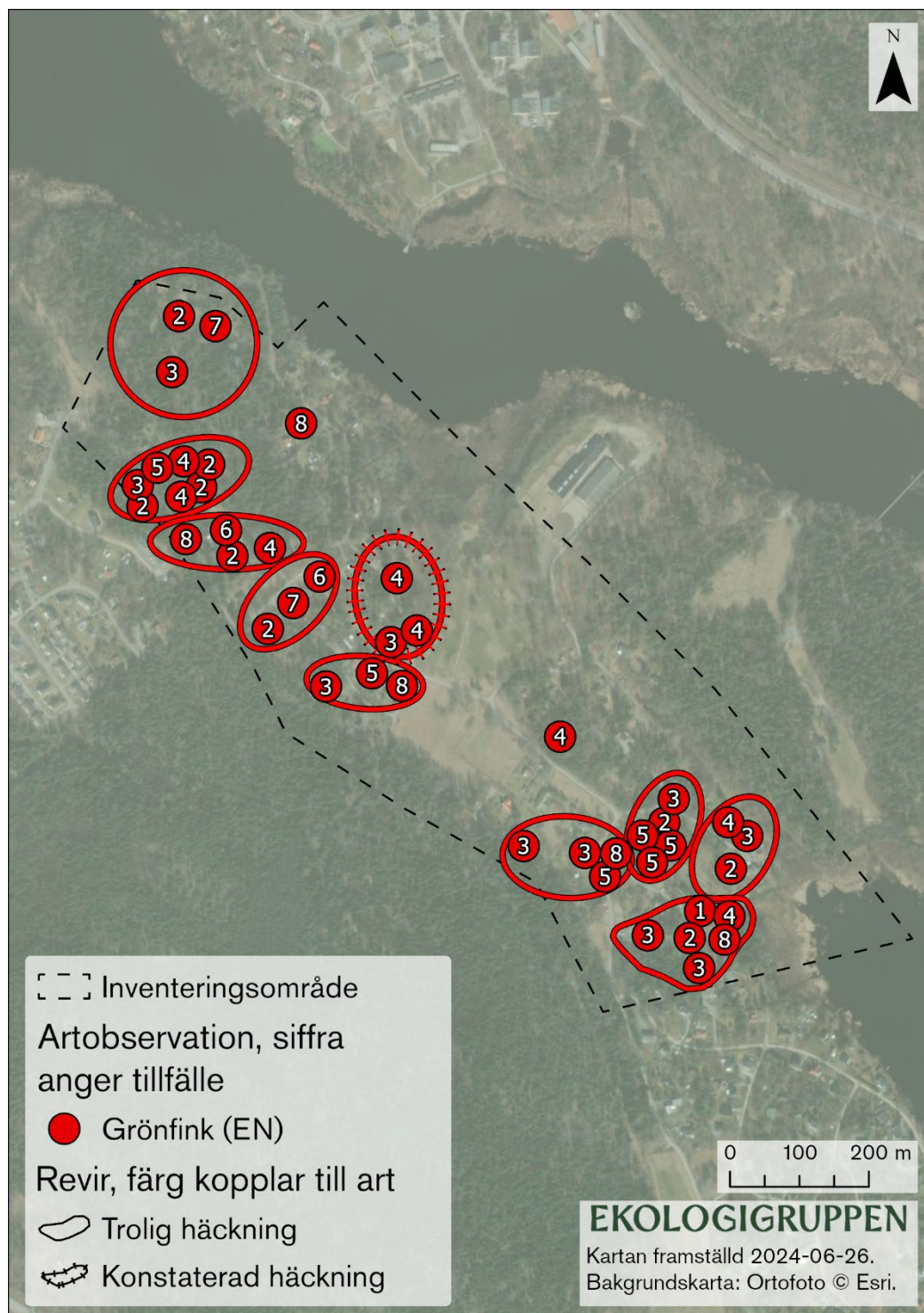
Figur 4. Kartan visar revir eller häckningsförekomst av björktrast, mindre hackspett, rörsångare, skogsduva, tornseglare och näktergal. Björktrast häckade med flera par i området. Arten är ibland kolonihäckande och i det centrala reviret häckade minst två par. Tornseglare hävdar inte revir men arten häckar sannolikt under takpannor på någon eller några av husen i inventeringsområdet. På kartan markeras observationerna som punkter numererade efter observationstillfällena och revirgränserna med streckade eller heldragna linjer beroende på häckningsstatus.

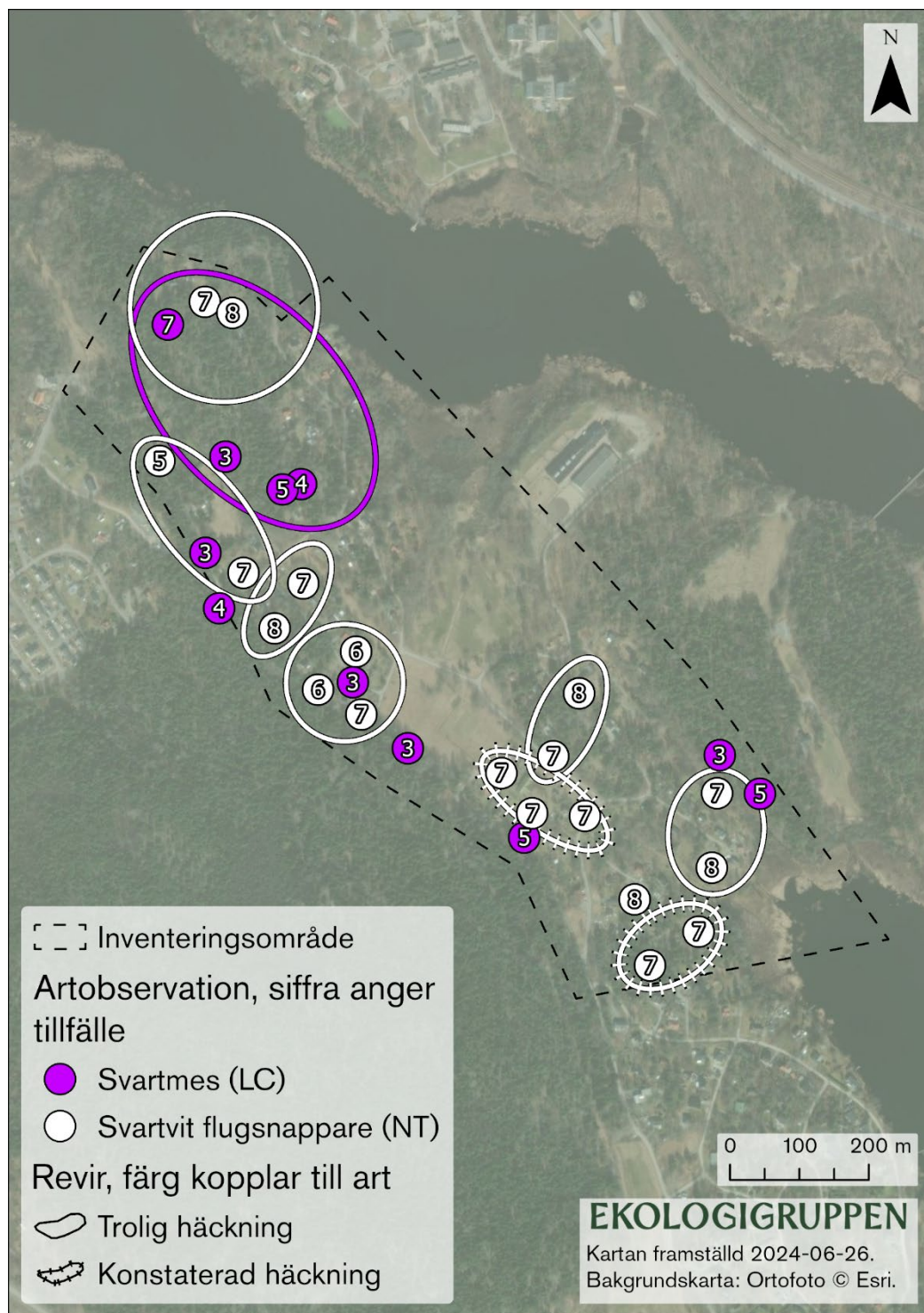
Figur 5. Kartan visar revir eller häckningsförekomst av gråkråka och gröngöling. Inventeringsområdet ingår sannolikt i minst ett revir för gråkråka. Eftersom arten har stora revir och någon boplats inte kunde lokaliseras är revirgränserna svåra att definiera och har därför inte markerats. Gröngöling observerades över hela inventeringsområdet och området ingår i ett permanent revir för arten. Den markerade revirgränsen är mycket osäker då även denna art har stora revir.

På kartan markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med streckade eller heldragna linjer beroende på häckningsstatus.

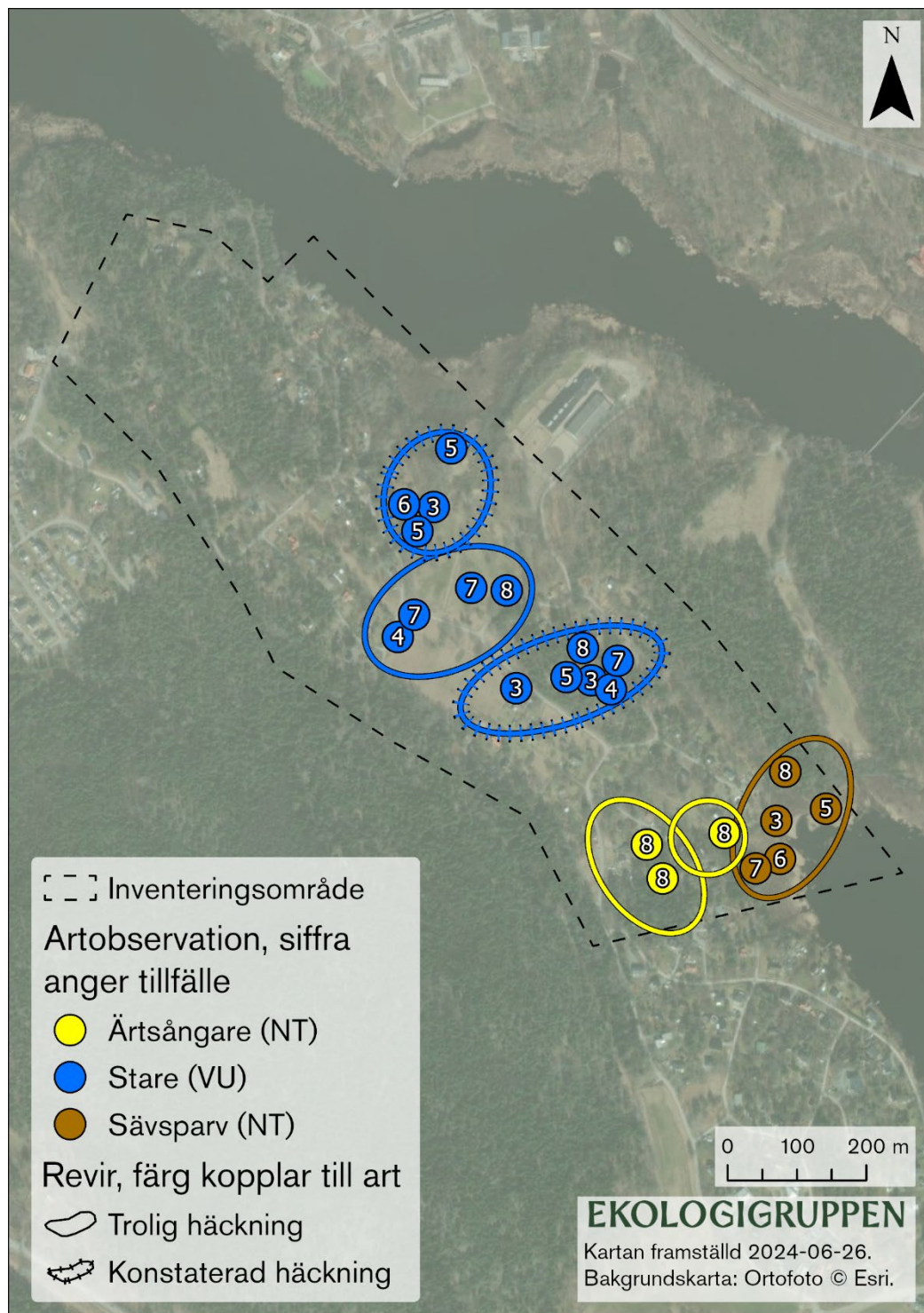

Figur 6. Kartan visar revir av grönfink. På kartan markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med streckade eller heldragna linjer beroende på häckningsstatus.

Figur 7. Kartan visar revir av svartmes och svartvit flugsnappare. På kartan markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med streckade eller heldragna linjer beroende på häckningsstatus.

Figur 8. Kartan visar revir av ärtsångare, stare och sävsparrv. På kartan markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med streckade eller heldragna linjer beroende på häckningsstatus.

Tidigare fynd

Utöver de fågelarter som observerades vid inventeringen 2024 finns ytterligare arter noterade i databasen Artportalen från perioden 2000-2024. Dessa arter redovisas i tabell 2 nedan. Några av arterna är rapporterade med ganska dålig noggrannhet och är därför svåra att med säkerhet koppla till området. Någon eller några av arterna skulle därför egentligen kunna härröra från en plats utanför inventeringsområdet. Observationerna från Artportalen avser både häckande fåglar, som har noterats med häckningskriterium, och icke häckande fåglar vilka inte har noterats med något beteende som tyder på revirhävande eller häckning. Det kan till exempel handla om tillfälligt förbiflygande fåglar eller fåglar som uppehåller sig i området under flytten eller vintern.

Tabell 2. Tabellen visar arter registrerade på databasen Artportalen under åren 2000–2024. ASF=Artskyddsförordningen. 4 §=skydd i ASF. FD=Arten är listad i fågeldirektivets bilaga 1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, LC=livskraftig, det vill säga ej rödlistad.

Art	RK/FD	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Drillsnäppa	NT	Rastande	Artportalen 2020
Fiskgjuse	FD	Förbiflygande, ej häckning	Artportalen 2023
Hussvala	VU	Häckning Farsta ridskola	Artportalen 2013
Järnsparv	Minskande populationstrend	Spel/sång, möjlig häckning	Artportalen 2020
Kärrsångare	Lokalt liten population	Spel/sång, ej häckning	Artportalen 2009
Rördrom	NT	Spel/sång, ej häckning	Artportalen 2020
Vinterhämsling	VU	Rastande, ej häckning	Artportalen 2014

Presentation av naturvårdsrelevanta arter

Nedan följer en kortare beskrivning av ekologi, status/trend och förekomst i området för de naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och därmed omfattats av en mer noggrann utredning.

Information om arternas ekologi och populationsutveckling har, om inget annat anges, inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2024) Information om status och trender har inhämtats från Sveriges fåglar (BirdLife Sverige 2023). Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2024).

Björktrast^{NT}

Förekomst i området

Fem par björktrast konstaterades häcka i området (figur 9). Endast enstaka observationer av björktrast gjordes vid de tidiga besöken men vid besöket i slutet av maj och i juni sågs både ruvande fåglar samt fåglar med mat i näbben. Det senare indikerar att det finns bo med nykläckta ungar.

Figur 9. Fem par björktrast konstaterades häcka inom inventeringsområdet 2024.

Ekologi

Björktrast häckar i skog, inte sällan i glesa kolonier i anslutning till odlad mark. Arten häckar också i stadsnära områden, i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsytor och åkermark fungerar som viktiga födosöksmiljöer men arten är allätare och äter också bär och insekter. Den har i närheten av städer ofta sin boplats i anslutning till mänsklig bebyggelse där den får visst skydd från predatorer, jämfört med i skog. I stockholmstrakten är björktrast ofta mer vanlig i städer än på landsbygden.

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategori nära hotad (NT). Populationen bedöms ha gått ner cirka 20 % de senaste åren. Arten är fortfarande vanlig i Stockholms län

Duvhök^{NT}

Förekomst i området

Den 28 mars gjordes en observation duvhök men arten bedöms inte häcka i området. Duvhök häckar sällsynt i större skogsområden i närområdet.

Ekologi

Duvhök, som ofta har stora fortplantningsmiljöer/revir, är starkt bunden till skog, såväl för jakt som för häckning. Undersökningar i barrskogsdominerade landskap visar tydligt att den föredrar att jaga i stora bestånd av gammal skog och undviker yngre bestånd. Boet byggs i träd, vanligtvis tall eller gran, och samma bo används flera gånger, men den har ofta flera alternativbon i reviret. Arten är störningskänslig vid boplatsen under häckningstid. Duvhök häckar även i tätortsnära äldre skogar där den har gott om föda i urbana miljöer.

Status/trend

Duvhök har varit rödlistad i kategorin Nära hotad (NT) sedan 2015. Eftersom arten främst häckar och jagar i gamla skogar påverkas den sannolikt negativt av det moderna skogsbruket där skogen sällan tillåts att bli gammal.

Fiskmås^{NT}

Förekomst i området

Enstaka fiskmåsar sågs förbiflygande över området. Arten bedöms inte häcka i området.

Ekologi

Fiskmås är generellt en flyttfågel men om det finns tillgång till öppet vatten är det inte ovanligt att några fåglar stannar kvar i Sverige över vintern. Arten häckar ensam eller i kolonier i våtmarker, längst kuster, på öar, vid insjöar och ibland även på hustak i samhällen. Fiskmås är allätare som gärna äter fisk, maskar och skalbaggar men också födosöker i tätbebyggda områden där den exempelvis kan hitta matrester från människor.

Status/trend

Fiskmås är en vanlig art i Sverige men populationen har under de senaste 20 åren minskat kraftigt vilket medfört att den från och med år 2020 är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Gråkråka^{NT}

Förekomst i området

Gråkråka noterades över hela inventeringsområdet och vid alla åtta inventeringstillfällena. Med utgångspunkt från var observationerna är gjorda är bedömningen att inventeringsområdet ingår i tre olika revir av gråkråka.

Ekologi

Gråkråka häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden. Detta är den art av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom gråkråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsdunge för placering av själva boet.

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020 i kategorin Nära hotad (NT) och har inte varit rödlistad tidigare.

Gråsparv ^{LC}, minskande populationstrend

Förekomst i området

Några enstaka gråsparvar noterades och häckar sannolikt centralt i området.

Ekologi

Gråsparv är en social stannfågel som vanligen uppträder i flock. Arten häckar gärna i människans närhet, både i städer och på landsbygden. Den häckar gärna under takpannor eller i ventilhål men även i träd.

Status/trend

Gråsparv är inte rödlistad men en kraftig minskning av populationen har skett de senaste åren. Minskningen har uppgått till över 20% sedan 2013 enligt Sveriges fåglar 2023 (BirdLife Sverige 2023). På grund av artens långsiktigt kraftiga minskning bedömer Ekologigruppen arten som naturvårdsrelevant.

Gråtrut^{NT}

Förekomst i området

Gråtrut noterades förbiflygande. Arten bedöms inte häcka i området.

Ekologi

Gråtrut är en stor måsfågel med ett vingspann på upp till 150 cm. Den häckar huvudsakligen kolonivis längst hela östersjöns kuster. Arten är en allätare som bland annat äter rester efter döda djur, fisk, maskar, insekter, fåglar och restavfall.

Status/trend

Gråtrut är en relativt vanlig art i Sverige vars population dock har minskat kraftigt. Arten kom med på rödlistan första gången 2010, då som Nära hotad (NT). Sedan 2015 är gråtrut rödlistad som Sårbar (VU) eftersom takten på populationsminskningen har ökat. Den senaste uppskattningen visar på en minskning på drygt 30% de senaste 20 åren.

Grönfink^{EN}

Förekomst i området

Grönfink (figur 10) noterades sjunga på många platser i inventeringsområdet. Sammanlagt tio revir identifierades varav ett med konstaterad häckning och nio med trolig häckning.

Ekologi

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten har inte särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Status/trend

Arten är ny på rödlistan sedan 2020 beroende på en mycket kraftig populationsnedgång de senaste 10 åren. Orsaken till minskningen är att arten drabbats av sjukdomen gulknopp som kraftigt decimerat populationen. Grönfink är rödlistad i hotkategorin starkt hotade arter (EN). Den är dock fortfarande en vanligt förekommande art i regionen och populationsminskningen är inte i första hand knuten till markanvändningen.

Figur 10. Grönfink häckade på många olika platser inom inventeringsområdet.

Gröngöling ^{LC, liten lokal population}

Förekomst i området

Inventeringsområdet ingår i ett permanent revir av gröngöling. Redan vid naturvärdesinventeringen 2023 hördes ropande gröngöling och vid fågelinventeringen hördes den vid så gott som alla besök. Vid två tillfällen sågs den invid ett lämpligt bohål, några ungar noterades dock inte i detta hål vid besöket i juni.

Ekologi

Gröngöling förekommer främst i lövträdsmiljöer, gärna med gamla eller senvuxna träd med grov bark, håligheter eller döda delar. Asp är ett viktigt värdträd för så väl häckning som födosökande. Huvuddelen av födan består av myror, arten är en utpräglad specialist på tuvmyror, som den ofta ses plocka på marken. Gröngöling har stora revir på 2–5 km².

Status/trend

Gröngöling var rödlistad 2015 på grund av att populationen under en följd av år minskat kraftigt. Populationen har nu stabiliserat sig (på en lägre nivå) och arten bedöms enligt 2020 års rödlista som livskraftig (LC). Gröngöling är dock fortfarande lokalt sällsynt varför Ekologigruppen bedömer den som naturvårdsrelevant.

Havsörn^{NT}

Förekomst i området

En förbiflygande havsörn noterades vid ett tillfälle under inventeringen. Arten bedöms inte häcka inom inventeringsområdet.

Ekologi

Havsörn söker i första hand sin föda vid vatten och häckar i anslutning till kuster, sjöar och vattendrag, ofta på öar, men ibland även ganska långt från vatten. I Sverige byggs bona nästan uteslutande i träd, oftast tallar. Ett havsörnspar alternerar ofta mellan flera bon, men har ofta ett favoritbo. Ett havsörnsbo kan genom årlig påbyggnad bli mycket stort ibland upp till två meter i diameter och flera meter i höjd. Boets storlek och vikt gör att endast mycket gamla och grova träd kan vara aktuella som boträd. Etablerade par lever normalt i livslånga äktenskap och ett område utnyttjas av generation efter generation av havsörnar under långa tidsrymder.

Status/trend

Havsörn är i dag rödlistad som nära hotad (NT). Arten var under perioden 1965-1980 akut hotad på grund av inverkan av miljögifter. Efter förbuden mot DDT och PCB dröjde det 10 år innan fortplantningen började återhämta sig. Genom sin position högst upp i akvatiska näringsvävar är och förblir havsörnen dock potentiellt hotad av bioackumulerande miljöföroreningar.

Mindre hackspett^{NT}

Förekomst i området

En hane av mindre hackspett sågs i den sydöstra delen av inventeringsområdet den 3 maj. Ytterligare en obs av arten gjordes samma morgon men det var inte möjligt att avgöra könets på fågeln. Den 25 maj sågs en trummande mindre hackspett i ett aspbestånd i sydöstra delen av området. I en av asparna fanns ett bohål men fågeln sågs aldrig gå in i hålet. Vid det sista inventeringsbesöket i juni hördes en mindre hackspett ropa i sydväst, sannolikt satt fågeln strax utanför inventeringsområdet.

Ekologi

Mindre hackspett är Sveriges minsta hackspettsart med en kroppslängd av endast cirka 15 centimeter. Arten lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. För häckning krävs döda lövträd. Mindre hackspett har stora revir. För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 hektar äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 hektar.

Figur 1. Den södra delen av inventeringsområdet är en del av ett revir för mindre hackspett.

Status/trend

Mindre hackspett tillhör en av de skogslevande arter som påverkats negativt av bristen på död ved och hålträd i många skogar (Green m.fl. 2021). Arten är rödlistad som NT-nära hotad eftersom populationen har minskat kraftigt, cirka 45% under de senaste 10 åren (BirdLife Sverige 2023). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för att hamna i kategori sårbar (VU).

Näktergal LC, minskande populationstrend

Förekomst i området

En näktergal hördes sjunga i brynzonen mot stranden i sydväst och häckade sannolikt i området 2024.

Ekologi

Näktergal häckar i lövskogsmiljöer längs sjöstränder, dammar, vattendrag och i bryn mot andra öppna marker. Den trivs i täta buskage eller öppna lövskogar med ett välutvecklat buskskikt bestående av till exempel viden, slån, hagtorn eller unga lövträd.

Förekommer i södra Sverige upp till Mälardalslän samt sparsamt utmed Norrlandskusten till Västerbotten.

Status/trend

Näktergal har en vikande populationstrend och har minskat med närmare 25% de senaste 20 åren. Igenväxning och igenplantering gör att landskapet sluter sig och näktergalen försvinner. Även i halvöppna och öppna landskap kan arten missgynnas genom avsaknad av lövrika bryn. Näktergal är inte rödlistad men på grund av fortsatt populationstapp så bedömer Ekologigruppen den som naturvårdsrelevant.

Rörsångare^{NT}

Förekomst i området

Två sjungande rörsångare hördes samtidigt från olika platser i det södra vassområdet.

Ekologi

Rörsångare häckar i södra och mellersta Sverige och längs Norrlandskusten upp till Västerbotten. Arten lever i tät bladvass och buskmark invid sjöar, våtmarker och åar. Den livnär sig på insekter, insektslarver, spindeldjur och blötdjur. Boet byggs av gräs och vass och fästs mellan några vasstrån en bit ovanför vattenytan.

Arten är för sin häckning beroende av ostörda vassområden och omfattande röjningar av vassområden är ett uppenbart hot mot rörsångaren.

Status/trend

Arten är ny på rödlistan år 2020 och klassningen grundar sig på en snabbt minskande population. Populationen har minskat med cirka 27% under den senaste 10-årsperioden. Minskningstakten bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Skogsduva ^{LC, liten lokal population}

Förekomst i området

Skogsduva hördes spela i den nordvästra delen av inventeringsområdet vid flera av inventeringstillfällena.

Ekologi

Skogsduva är en hålbbyggare vars utbredning i stora drag sammanfaller med förekomsten av grova hålträd, främst ek, i anslutning till lämpliga födosöksområden. I brist på trädhål kan den även häcka i knipholkar, klippskrevor och ruiner. Den optimala häckningsbiotopen utgörs av ekbackar och lövängar/hagmarker med gamla träd, omgivna av öppna fält med goda möjligheter till födosök. Arten kan även häcka långt inne i barrskogar där den utnyttjar gamla bohål av spillkråka.

Status/trend

Skogsduva är inte längre rödlistad utan populationen bedömdes vid 2020 års rödlistning som Livskraftig (LC). Arten har tidigare varit rödlistad i kategori Sårbar (VU) år 2000 och Nära hotad (NT) 2005. Populationen är ökande. Under perioden 1991-2003 minskade det svenska skogsduvebeståndet med närmare 50 % enligt svensk häckfågeltaxering. Populationsminskningen har därefter avstannat. Skogsduvas minskning under 1900-talet beror förmodligen till stor del på minskad tillgång på

lämpliga trädhåll. Lövängar och hagmarker med gamla ihåliga träd har i mycket stor utsträckning försvunnit ur det svenska landskapet. Skogar och alléer gallras och städas, vilket ofta innebär att gamla, döda och ihåliga träd huggs bort. Besprutningen i jordbruket med en minskad tillgång på ogräsfrön som följd kan också ha spelat en viss roll.

Stare^{VU}

Förekomst i området

Födosökande starar (figur 11) sågs vid flera av fältbesöken. Under de två sista besöken sågs bobesökande starar med föda i näbben. Arten häckade sannolikt med tre par varav två häckningar kunde konstateras medan den tredje är trolig.

Ekologi

Stare häckar oftast i hålträd men kan också häcka i fågelholkar. För födosök är arten, under häckningstid, helt beroende av öppna gräsmarker med kortvuxet fältskikt. Den utnyttjar också gräsmattor, vägkanter, nysådda åkrar och liknande. Stare har ett visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och gynnas av ett varierat landskap.

Figur 11. Stare födosökte gärna i den betade hagen i anslutning till inventeringsområdet och häckade med flera par inom området.

Status/trend

Stare är en tämligen allmän i Stockholms län men har under en lång tid haft en mycket negativ populationsutveckling. Arten är rödlistad som Sårbar (VU). Mellan 1975-1998 halverades det svenska beståndet. Minskningen har därefter fortsatt successivt och fram till 2023 hade ytterligare 50-60% av alla starar försvunnit. Vissa vinterinventeringar, bland annat från vintern 2020/2021 visar på en viss uppgång i antal starar vilket delvis förklaras med mildare och snöfria vintrar. Igenplantering eller igenväxning av betesmarker är starkt negativt för stare då det innebär att födosökmiljöer försvinner.

Även förtätning i tätortsområden med ökad areal hårdgjorda ytor och minskande arealer naturmark som följd innebär rimligen en negativ påverkan för stare i tätorten.

Stenknäck^{LC}

Förekomst i området

Stare noterades på många platser i inventeringsområdet och häckar sannolikt med flera par.

Ekologi

Stenknäck är främst knuten till ekmiljöer, men förekommer även i andra miljöer främst sådana med rikt inslag på ädellövträd som bok, ask och alm. Arten förekommer såväl i trädklädda betesmarker som i skogsmark liksom i parker och tätortsnära naturmark samt i skogsdungar i jordbrukslandskapet.

Status/trend

Stenknäcken är inte rödlistad utan har ökat i antal senaste 30 åren. Trots att arten blir vanligare bedömer Ekologigruppen den som naturvårdsrelevant då den indikerar miljöer rika på gamla ädellövträd.

Svartmes^{LC}

Förekomst i området

Svartmes häckade med ett par uppe på hällmarken centralt i den norra delen av inventeringsområdet. Svartmes hördes även sjunga i kanten av inventeringsområdet, i nordväst, och eventuellt handlar det om ytterligare ett häckande par.

Ekologi

Svartmes häckar i såväl ren barrskog som i blandskog, främst i flerskiktade bestånd med högväxta och gamla granar eller äldre tallskog. Boet placeras vanligen i ett hål men ibland kan det läggas i en rotvälta eller klippskreva. Svartmes söker ofta föda i granars toppar eller grenspetsar. Arten är en stannfågel.

Status/trend

Svartmes är inte rödlistad. Den har tidigare haft en minskande trend men de senaste åren har inneburit en viss populationsökning. Brist på lämpliga håligheter medför problem för svartmes eftersom den har svårt att konkurrera om boplatser med andra hållbyggande arter.

Trots att svartmes just nu har en ökande trend bedömer Ekologigruppen den som naturvårdsrelevant då den indikerar barrskogsmiljöer som ofta har inslag av gamla träd och hålträd.

Svartvit flugsnappare^{NT}

Förekomst i området

Åtta par svartvit flugsnappare (figur 12) bedöms häcka inom inventeringsområdet. Reviren är tydligt knutna till trädgårdar och många av paren häckar sannolikt i uppsatta holkar. Reviren är spridda över hela området.

Ekologi

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog, samt i trädgårdar och parker. Arten är hålhäckare och i tätbebyggda områden häckar den gärna i fågelholkar. Svartvit flugsnappare lever främst av insekter, spindlar och fjärilar samt deras larver men under hösten utökas menyn med frukter och bär.

Status/trend

Svartvit flugsnappare var ny på rödlistan i kategori Nära hotad (NT) år 2020 beroende på en tydlig populationsminskning. I den senaste häckfågeltaxeringen 2023 verkar arten dock åter ha en ökande trend.

Figur 12. Svartvit flugsnappare häckade med minst åtta par i området.

Sävparv^{NT}

Förekomst i området

Ett, eller eventuellt två par sävparv häckade 2024 i anslutning till vassviken i den södra delen av inventeringsområdet.

Ekologi

Sävparv häckar i busksnår och bladvassbälten vid sjöar, dammar och vattendrag, samt i buskrika sumpmarker. Den kan förekomma allmänt vid slättsjöar med vassbälten och med viden. Sävparv förekommer också i jordbrukslandskap om där finns småvatten, öppna diken eller kanaler med förekomst av buskar. Den häckar också på myrar, särskilt i norra Sverige.

Status/trend

Sävparv är rödlistad som Nära hotad (NT) och populationen bedöms ha minskat med närmare 20% de senaste 20 åren. Vid den förra rödlistningen, 2015 var sävparv

rödlistad som Sårbar (VU) men på grund av en positiv trend de senaste åren ändrades rödlisteklassningen år 2020 till Nära hotad (NT).

Tornseglare^{EN}

Förekomst i området

Som mest fyra tornseglare sågs vid några tillfällen segla och födosöka över området.

Ekologi

Tornseglare häckar från Skåne till Lappland gärna under storkupiga tegelpannor eller i andra håligheter och nischer i byggnader. Majoriteten av tornseglarbeståndet är numera knutet till mänsklig bebyggelse medan en mindre andel häckar i mer ursprungliga miljöer, i första hand i gamla hackspetthål och andra typer av håligheter i träd samt i klippskrevor. Tornseglare kan även häcka i holkar som placeras i högt läge under en takfot eller på en husgavel med fria inflygningsmöjligheter. Tornseglaren lever hela sitt liv i luften. Den enda period i livet som tornseglaren inte tillbringar i luften är under häckningen samt vid extremt dåligt väder då de kan klamra sig fast i trädgrenar, på husväggar eller klippbranter. Födan utgörs uteslutande av insekter samt små spindlar som driver fram i luften hängandes i spinntrådar.

Status/trend

Tornseglare är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning. Under de senaste 20 åren har antalet häckande par minskat med över 40%. Rödlisteklassningen för tornseglare har successivt försämrats sedan år 2010 då den bedömdes som Nära hotad (NT). En orsak till tornseglarens tillbakagång är sannolikt brist på lämpliga boplatser. Moderna takläggningsmetoder innebär ofta att storkupiga tegelpannor ersätts av exempelvis plåttak eller platta betongpannor vilka inte ger några inflygningsmöjligheter för tornseglare. För de tornseglare som häckar i träd, främst i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd äldre skog med hålträd. Andra tänkbara orsaker till den kraftiga populationsminskningen är en vikande tillgång till föda.

Ärtsångare^{NT}

Förekomst i området

Två sjungande ärtsångare noterades i den södra delen av inventeringsområdet och sannolikt häckade arten med två par i området.

Ekologi

Ärtsångare häckar i variationsrika och mosaikartade landskap med mycket småbiotoper av öppna ytor och buskmarker. Den trivs i odlingslandskapets halvöppna betesmarker, i skogsbryn och deras larver, spindeldjur och i viss utsträckning även små blötdjur. Ärtsångare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden men Ekologigruppen bedömer ändå att den har ett visst indikatorvärde för värdefulla miljöer.

Figur 13. Två sjungande ärtsångare hördes vid de två sista besöken i slutet av maj och i juni.

Status/trend

Ärtsångare, som är ny på den svenska rödlistan sedan år 2020, är klassad som Nära hotad (NT). Den svenska populationen av ärtsångare har gått ned cirka 20% under den senaste tioårsperioden. Ärtsångare missgynnas bland annat av avverkning av grova och gamla träd och när brynmiljöer försvinner.

Östersjötrut (VU)

Förekomst i området

Östersjötrut noterades förbiflygande vid inventeringsbesöket i början av juni. Arten bedöms inte häcka i området.

Ekologi

Östersjötrut är den underart av silltrut som häckar längs Östersjöns kuster i Sverige, Finland och Estland. Arten häckar vanligen kolonivis på låga och skoglösa skär men den kan även häcka på hustak i samhällen. Östersjötrut är en allätare som främst äter fisk, men även insekter, daggmaskar och restavfall kan ingå i födan, varför den ofta ses födosöka i samhällen. Östersjötruten är tropikflyttare och lämnar Norden under juli till oktober medan de andra underarterna av silltrut flyttar betydligt kortare.

Status/trend

Östersjötrut är rödlistad som Sårbar (VU). Fram till år 2000 minskade populationen av östersjötrut med cirka 35%. För närvarande vet man inte med säkerhet vad den kraftiga beståndsminskningen beror på. Sannolikt finns flera samverkande faktorer som påverkar bestånden negativt. Cirka 40% av världspopulationen av östersjötrut återfinns i Sverige. Den underart av silltrut som häckar på västkusten och i Väneren har en stabil population och är inte rödlistad.

Ej naturvårdsrelevanta fågelarter

I samband med inventeringen noterades 47 fågelarter som inte bedöms vara naturvårdsrelevanta. Det rör sig i huvudsak om vanligt förekommande fågelarter med stabila eller ökande populationer. Dessa arter redovisas i tabell 3 nedan.

Tabell 3. Tabellen redovisar icke naturvårdsrelevanta fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal häckande par av respektive art.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal häckande par	Datum
Bergfink	Rastande	Ej häckning	-	18/3, 18/4
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	30-40	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Bofink	Spel/sång	Trolig häckning	10	18/3, 9/4, 18/4, 25/5, 5/6
Domherre	Spel, sång	Möjlig häckning	1	1/3, 28/3
Dubbeltrast	Spel, sång	Möjlig häckning	1	28/3, 9/4, 18/4
Fisktärna	Födosökande	Häckar sannolikt söder om inventeringsområdet	1	3/5
Gransångare	Permanent revir	Trolig häckning	1	9/4, 3/5, 25/5, 5/6
Grå flugsnappare	Spel, sång	Möjlig häckning	1	25/5
Grågås	Rastande	Ej häckning	-	9/4, 18/4, 25/5
Gråhäger	Förbiflygande	Ej häckning	-	16/4, 7/5
Gräsand	Förbiflygande	Ej häckning	-	1/3, 28/3
Grönsiska	Permanent revir	Trolig häckning	4-5	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4
Gärdsmyg	Permanent revir	Trolig häckning	5-6	18/3, 28/3, 9/4, 18/4
Gök	Permanent revir	Trolig häckning	2	25/5, 5/6
Kaja	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	1	1/3, 9/4
Kanadagås	Rastande	Ej häckning	-	28/3, 5/6
Knipa	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	-	5/6
Koltrast	Permanent revir	Konstaterad häckning	20-25	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Korp	Obs i häcktid	Ej häckning	-	28/3, 18/4
Kungsfågel	Permanent revir	Trolig häckning	7-8	18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 25/5, 5/6
Lövsångare	Permanent revir	Trolig häckning	10-15	3/5, 25/5, 5/6
Nötskrika	Obs i häcktid, lämplig biotop	Trolig häckning	5-6	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning	10-15	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Ormvråk	Obs i häcktid, lämplig biotop	Ej häckning	-	9/4, 18/4, 3/5

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal häckande par	Datum
Pilfink	Permanent revir	Konstaterad häckning	2	18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 25/5
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	10-12	1/6
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning	10-12	18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Rödstjört	Spel/sång	Trolig häckning	1	3/5, 5/6
Skata	Obs i häcktid, lämplig biotop	Trolig häckning	5-6	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Skäggdopping	Förbiflygande	Ej häckning	-	9/4
Sothöna	Obs i häcktid, lämplig biotop	Ej häckning	-	3/5
Sparvhök	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning		28/3
Steglits	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	1-2	18/3, 9/4, 5/6
Stjartmes	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	1	1/3, 5/6
Storskrake	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	1	9/4, 3/5
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning	10-12	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Svarthätta	Permanent revir	Trolig häckning	7-8	3/5, 25/5, 5/6
Sädesärta	Obs i häcktid, lämplig biotop	Trolig häckning	3-4	9/4, 18/4, 3/5, 5/6
Sävsångare	Permanent revir	Trolig häckning	2	3/5, 25/5, 5/6
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	30-40	1/3, 18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 25/5, 5/6
Taltrast	Spel/sång	Trolig häckning	4-5	28/3, 9/4, 18/4, 3/5, 5/6
Tofsmes	Obs i häcktid, lämplig biotop	Möjlig häckning	1	3/5
Trädgårdssångare	Permanent revir	Trolig häckning	2	25/5, 5/6
Trädskrypare	Permanent revir	Trolig häckning	3-4	18/3, 28/3, 9/4, 18/4, 25/5, 5/6
Vigg	Obs i häcktid, lämplig biotop	Ej häckning	-	28/3

Lagstiftning för fåglar

Under nedanstående rubriker redogörs för den lagstiftning som direkt, eller indirekt har bärighet på fåglar.

Miljöbalken

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Miljöbalkens hänsynsparagraf

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att skaffa sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §. Artskyddsförordningen är att se som en precisering av miljöbalkens hänsynsparagraf.

Artskyddsförordningen 4 § från och med oktober 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
  - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
  - b) återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverket anser att befintlig praxis gällande begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning i de fall störningen riskerar att förhindra att artens populationsnivå fortsatt kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta (se faktaruta sidan 6) oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå.

Förbud mot att döda fåglar och att förstöra ägg och bon

Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt *döda* eller *skada* alla vilt förekommande fågelarter samt att förstöra deras ägg och bon (se faktaruta sidan 35).

Förbud mot populationspåverkande störning

Enligt artskyddsförordningen att det är förbjudet att avsiktligt *störa* vilda fåglar om inte *störningen* saknar betydelse för att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå eller att återupprätta populationen till en tillfredställande nivå (se faktaruta sidan 35). Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i många fall verk samma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på, eller i anslutning till, det aktuella utredningsområdet.

Det ska tilläggas att det finns en viss osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i den nya lagstiftningen (lagen trädde i kraft 2022-10-01). Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Förslag till vidare utredningar

Alla fågelarter har ett starkt lagligt skydd genom Artskyddsförordningens §4 mot sådan påverkan som kan innebära att fåglarna, deras bon, ägg eller ungar dödas eller skadas.

Lagstiftningen skyddar därutöver de naturvårdsrelevanta fågelarterna mot sådan störning som riskerar att innebära att populationerna av arterna inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Ekologigruppen rekommenderar därför att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på de fågelarter som häckar inom detaljplaneområdet utreds. I en artskyddsutredning ges, i förekommande fall, förslag på skyddsåtgärder i syfte att undvika att en detaljplan kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

BirdLife Sverige 2023. Sveriges fåglar 2023. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2022. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022. Lunds universitet.

Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering , generell metod. Version 1:1: 2003-04-04 (Författare Sören Svensson).

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Artskyddförordningen 2007. SFS 2007:845.

Artskyddförordningen 2022. SFS 2022:946

Digitala källor:

ArtDatabanken 2024. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning> (Hämtad: 2024-06-03)

Artportalen 2024. Artportalen, rapportssystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2024-06-03)

BirdLife Sverige 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Fågeldirektivet: <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/skydd-av-arter/fageldirektivet/>

Svensk Fågeltaxering. <http://www.fageltaxering.lu.se/> (Hämtad: 2024-06-03)

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Åtta besök genomfördes i inventeringsområdet genom att området systematiskt gicks igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPad med programvara ESRI Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, kön (om möjligt), antal och häckningskriterie/aktivitet.

Fältbesöken startade strax efter soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar och avslutades under förmiddagen eftersom fågelaktiviteten vanligtvis avtar successivt fram på dagen. I tabell 4 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 4. Tidpunkt för inventeringstillfällen och inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2023-03-01	Malin Löfgren
2	2023-03-18	Malin Löfgren
3	2023-03-28	Magnus Nilsson
4	2023-04-09	Malin Löfgren
5	2023-04-18	Magnus Nilsson
6	2023-05-03	Johan Frössling
7	2023-05-25	Malin Löfgren
8	2023-06-05	Malin Löfgren

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2003). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fågelpar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken för en fullständig revirkartering rekommenderar åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar (Naturvårdsverket 2003). Fältbesöken fördelas under fåglarnas häckningstid och ska utföras under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är att det i vissa fall, med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (faktaruta sidan 6). För dessa arter har revir ritats ut. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, har ett till två besök förlagts nattetid. Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts, men bedömningen är att en rovfågelhäckning sannolikt hade uppmärksammats vid inventeringen.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska konstateras är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Hänsyn tas också till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter med en stabil eller ökande population som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012).

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife Sverige 2012), tabell 5. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna; möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etc.) samt konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Permanent revir identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är troligt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterie det vill säga besöker bebott bo, mat till ungar, nyligen flygga ungar med mera noterats.

Tabell 5. Häckningskriterier/aktiviteter enligt BirdLife Sverige 2012

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13. Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplats	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggskal	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrementäck		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobygge		